

נאום עם הרכבת הממשלה: בעיות יסוד בקיומנו הלאומי

טו בכסלו תש"ך, 16 בדצמבר 1959

היו"ר ק. לוז:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת בגין,

מנחם בגין (תנועת החירות):

אדוני היושב-ראש. עם כינונה של הממשלה הרינו מציעים להתבונן בבעיות יסוד של קיומנו הלאומי והממלכתי.

אין להימנע מן הרושם כי מעבר לימים שבה ונושבת לגבי המזרח התיכון רוח רעה של הפיוס הנודע. ביטוי מובהק, אך לא יחידי, ניתן לרוח זו בהודעתו של מזכיר המדינה לארצות-הברית, לפיה יש לתת לממשלת נאצר כל הלוואה הנדרשת על-ידו למען הרחבת תעלת סואץ והטבת תנאי השיט בה, ולא לקשור מתן הסיוע בנסיבות פוליטיות, מה הן נסיבות אלו?

לפני חמש שנים נוצר תקדים, לפיו ספינה הנושאת דגל ישראל אסורה במעבר בתעלת סואץ. זו הפרשה הנשכחת אך הידועה של "בת גלים". השתא נוצר תקדים שני. גם ספינה הנושאת דגל לא-ישראלי, אם יש בה מטעני יצוא ישראליים, אסורה במעבר בסואץ. שני תקדימים אלה, אין חמורים מהם מבחינת הפרת החוק הבינלאומי, ומבחינת ההתנקשות בזכותה של כל מדינה ושל כל אומה, זכות שאינה ניתנת לערעור, לשיט חופשי בנתיב מים שאמנת היסוד שלו קבעה את הזכות הזאת לכל העמים ולכל הדגלים.

עוד לפני שלוש שנים הודיע נשיא ארצות-הברית, שאין להעלות על הדעת שמצרים תמנע מישראל מעבר חופשי בתעלת סואץ, ואילו היום אומר שר החוץ של ארצות-הברית, כי לא זו בלבד שיש להעלות על הדעת עובדה כזאת, אלא למי שיוצר אותה יש לתת פרס או סיוע. זוהי רוח הפיוס, כפי שידענוה בדורנו, בתקופתנו.

על רקע זה עלינו לראות את כתב הסמכות שניתן לוועדה הקרויה "ועדת הפיוס לארץ ישראל" על-ידי עצרת האו"ם. את ההחלטה של עצרת האו"ם עלינו לקבל בלא הפרזת חומרתה. אבל אין לקבל אותה בלא דאגה. אין ספק כי החלטה זו נתקבלה בלחץ ישיר של אויבינו ובעצתם. ואם זה קרה, עלול לקרות בעתיד הלא-רחוק כי לחץ יוליד לחץ.

עדיין זכאים אנו לקבל הסבר מן האחראים למדיניות-החוץ שלנו, משום מה נוטשה העמדה

שהייתה מוצהרת קרוב לעשר שנים. ידענו במשך כל השנים האלה, על-פי הודעות מוסמכות וחוזרות ונשנות, כי על בעיית הפליטים הערביים תדון ישראל רק כחלק ממשא-ומתן על שלום, ורק בשיחות ישירות עם מדינות ערב. לעומת זאת, בעצם דיוניה של עצרת האו"ם נעזבה עמדה מוצהרת זו, ונודע כי מדינת ישראל תהיה מוכנה לדון בבעיה זו גם בצורה נפרדת במישרין או על-ידי מתווך, או כפי שתוקנה ההודעה בדיעבד, בעקיפין.

יש יסוד לשער, כי כל ההודעות הללו היו יכולות להתפרש כמתן גושפנקה להחלטה דומה לזו שנתקבלה בעצרת האו"ם. אבל תהא הדעה בעניין זה אשר תהא - העובדה המכרעת היא, שנתקבלה החלטה כזאת, המחיה החלטת עצרת האו"ם מלפני עשר שנים. אף זה יכול לשמש תקדים לגבי החלטות מסוימות אחרות, שאין צורך להזכיר אותן לא לבית ולא לאזרחי המדינה.

יש עובדה מדאיגה לא פחות. ההחלטה בעצרת האו"ם נתקבלה בלא כל התייעצות עם נציגי ישראל. ודאי, בירושלים ובוושינגטון נערכו התערבויות מצדנו, לפעמים אפילו בהולות. אולם העובדה היא שנציג ארצות-הברית לא מצא לנחוץ מצדו הוא ליזום התייעצות כל-שהיא עם דוברת של מדינת ישראל בעניין לא רחוק, לא תיאורטי, אלא באחד העניינים הקרובים ביותר לישראל. על התוכן הפיוסי נוסף אפוא נוהל פיוסי. זה דבר חמור, אם מדינה ריבונית מועמדת מחוץ למעגל ההתייעצויות ההכרחיות, המקובלות במשפחת העמים, בעניין הנוגע לה.

בקבלנו כך את החומרה שבהחלטת עצרת האו"ם האחרונה, עלינו לומר מראש, כי לגבי הלחץ שאולי יבוא ויגבר, אם במישרין ואם בעקיפין, אם על-ידי ועדת פיוס ואם בשמה, אם ממרחקים ואם מקרוב - לא רק חובה עלינו, אלא גם זכות לנו לומר לאו מוחלט ובלתי-מסויג. בתנאים הקיימים של חלוקת ארץ ישראל לא רק חובה עלינו. אלא זכות לנו לומר ביחס לכל הצעה לקבלת האנשים שעזבו את החלק הזה של ארצנו *non possumus*, ואין להוסיף, כפי שאמרתי, על הלאו הזה שום סייג, גם לא ביחס לפיצויים, אם אנו מדברים על פיצויים, הרי זה כאילו אמרנו שלמרות הכל מידה של אחריות על יצירת בעיה זו מוטלת עלינו. ואילו האמת היא, שאם מדובר בפיצויים - לנו חייבים פיצויים, אם על נזקי מלחמה תוקפנית ואם על רכוש של מאות אלפים מבני עמנו שאנו קיבלנום ורכושם נשדד.

אולם יש להציג את השאלה: האם הלאו הזה, בגבור הלחץ, יספיק? אנו סוברים, כי אם נושבת רוח פיוס, הרי כל לאו אפולוגטי, כל התגוננות והצטדקות, לא יצליחו עוד.

בתנאים כאלה, הדרך היחידה להדיפת התקפת לחץ, היא התקפת נגד מדינית.

משום כך אנחנו אומרים: חובה להודיע, כי אמנם אין לבעיה זו פתרון במדינת ישראל, אך יש לה פתרון חיובי אמיתי בארץ ישראל, אם תשוב ותהיה מאוחדת. קיום זכות נצחית בשילוב עם פתרון אנושי של בעיה אנושית - זו התשובה.

רוח הפיוס הנושבת מעבר לימים, אלי המזרח התיכון, מעלה, לפי טבע הדברים, את חוצפת אויבינו. אנו שומעים איומי מלחמה גלויים במקרה שישראל תמשיך, בשטח שעליו קיימת ריבונותה הלכה למעשה, במפעל שפירושו השקיית קרקעות, בנין, קליטה. בטוחני, כי זו דעת כל אזרחי המדינה, ללא הבדל השקפה וסיעה, כי כל העם יעמוד מאחורי החלטה לדחות את האיומים האלה של אויבינו ולהמשיך במפעל בו הוחל - אם האיומים האלה למעשה יידחו ויהיה המשך למפעל.

אויבינו גם משמיעים, חדשים לבקרים, איומי השמדה מדרום, אף ממזרח. לנוכח איומים אלה יורשה גם לי להביע שמחה על הגיעה של "תנן" לחופי ישראל. יש לכל העמים צבאות, חילות אוויר, חילות ים, ציים תת-ימיים, ובעובדה שיש להם כלים אלה רואים כולם עובדה פשוטה וטבעית. אני סובר שגם עלינו יהיה להתרגל ולראות באניית קרב וצוללת דבר טבעי ופשוט. אולם עובדה היא שבמשך אחת-עשרה שנה לא היה כלי-שיט זה, כלי מלחמה זה, ביד חיל הים, ביד צבאנו. על כן צוהל הלב על אשר בנינו הצליחו ללמוד ולהשתלט גם על כלי כזה מתחת לים. לכל אלה שלמדו את המלאכה שלוחה אפוא ברכתנו מקרב לב; יהי רצון וידעו, למען עמנו, למען ארצנו, כנגד כל התנכלות של אויבים, להשתמש בצוללת הראשונה, וגם בשניה ובכל אלו שתבואנה בעקבותיהן.

ובעומדי בפרשת יחסי-חוץ, יורשה נא לי, אדוני היושב-ראש, לשלוח מעל במה זו ברכה לתושבי קפריסין על מעשה הבחירה המכריע לקראת כינונה של הרפובליקה העצמאית שלהם. אנו מברכים את נשיא הרפובליקה הנבחר ואת סגן הנשיא עם היבחרם, ואנו רוצים להביע תקווה, כי בהנהגתם יקיימו תושבי האי יחסי הבנה וידידות עם מדינת ישראל.

תושביה של קפריסין, כמונו, קיבלו את עצמאותם לא כמתנת חסד של זרים, אלא במלחמת שחרור רבת סבל והקרבה.

אולי הם למדו משהו מאתנו. אולי כדאי שאנו נלמד משהו מהם. יש לכן יסוד להניח שברפובליקה העצמאית של קפריסין לא יהיו בתי-כלא, בהם סבלו לוחמים והועלו לגרדום, לבתי-חולים סגורים או למחסנים נעולים. יש יסוד להניח כי שם, באי הקרוב, יהיו מקומות אלה להיכלי גבורה והקרבה שיאירו את הדרך לבני הדור הזה ובני הדורות הבאים. זה השכן הימי הקרוב ביותר לישראל - אולי כדאי גם ממנו ללמוד משהו.

בעוברי, אדוני היושב-ראש, לבעיית המשק הלאומי, אציג אותה השאלה עצמה: "לאן אנו הולכים?", - שהשתמעה מדברי בחלק הראשון של נאומו. זוהי שאלה חשובה יותר מן השאלה הרגילה המוצגת בפני כל אדם: "היכן אנו עומדים?" בשטח זה אין עוד שמא, אלא יש ברי.

מקובל אצל האדם, משנקודת המפנה בחייו נראית לו עדיין רחוקה, לא להדאיג את עצמו. אבל אפילו אצל היחיד, אם הוא רואה לנגד עיניו לא בעתיד הרחוק, אלא מקרוב, מפנה, הוא מתעורר, מציג את השאלה, מחפש לה פתרונים.

נקודת המפנה מבחינת המשק הלאומי היא קרובה, היא ידועה לכל אזרח בישראל, בעוד שנה, בעוד שנתיים, לכל היותר בעוד שלוש שנים, ייפסק בחלקו הרב אותו זרם של עזרת חוץ שעל-ידו קויים המשק הלאומי, נוסף על ההכנסות הטבעיות שלו. ישנם אנשים האומרים עדיין: "איך שהוא יסתדרו העניינים". הייתי מציע לחברי הכנסת לא לקבל את הפתרון הזה.

זוהי סיסמה שאיננה בלתי-ידועה בתולדות עמים אחרים. היה היה עם שהשתמש בה בימי משבר ושילם מחיר יקר תמורתו. לא כדאי שנשוב לסיסמה. ידאג העתיד לעתיד. כל בני דורנו יודעים שגם בעד סיסמה זו שילם עמנו מהיר יקר מאד.

ישנם אנשים הסוברים שגם בשטח זה, כבעבר כן בעתיד, יתרחש איזה נס. בוודאי יש בחיים חזיון של נס. בשטח הרוחני אין זה מקרה שבשפת עבר מלה אחת לפלא ולדגל. יש ואתה מרים דגל ויוצר פלא. זוהי מתנת האלוהים לאדם שכוחות נפשיים טמירים יודעים, בשעת משבר, להתגבר על החומר.

אולם יש לשאול: האם בשטח הכלכלי יתרחשו נסים? האם ייתכנו? אני סובר שמוטב להשיב על שאלה זו בלאו. המספרים היסודיים לפנינו. עדיין, בשנת 1958, היה הגירעון בין הוצאות היבוא לבין הכנסות היצוא - 288 מיליון דולר ביחס למוצרים בלבד. ביחס למוצרים ושירותים גם יחד הגיע הגירעון ל- 343 מיליון דולר. חובות החוץ של המדינה, לאחר ניכוי יתרות מטבע-חוץ וזהב, מגיעים ל- 484 מיליון דולר. ואילו סך-הכל של השקעות חוץ פרטיות, כפי שאושרו על-ידי מרכז ההשקעות, לפחות להלכה, היו משנת 1949 ועד שנת 1958 - 130 מיליון דולר, כלומר ממוצע שנתי של 15 מיליון דולר בלבד.

לעומת זאת, בעוד אשר במחצית שנת התקציב השוטפת, מאפריל עד 30 בספטמבר 1959 לא עלו למדינת ישראל אלא 7,582 יהודים, ירדו ממנה 3,768 יהודים. ולפתע נודע לנו, מאמריקה, כי בתנאים אלה של צמצום אכזרי של העלייה, ובגודל כזה של ירידה - שלישי מן העולים הקרויים משום-מה עדיין "חדשים", לא נקלטו. הכוונה לקרוב ל- 350 אלף נפש.

תמהנו לקבלת הידיעה המרעישה הזאת. קראנו, שמענו, למדנו, בייחוד בחודשים האחרונים, כי כמעט כל העולים החדשים, אולי חוץ מכמה אלפים, כמה רבבות נקלטו, והנה נודע לנו, הפעם מרחוק, שעד כשליש של העולים לא נקלטו.

בתנאים אלה, מהי התקווה, בהגיע נקודת המפנה הנראית לעין? מאין ניקח, מאין נשאב את

אותם האמצעים שיהיו דרושים, אם לקליטת עליה זו שלא נקלטה, אם לקליטת העלייה אשר תבוא, כפי שאנו מקווים שתבוא, ואם לעצם הקיום הלאומי, להנעת גלגלי החרושת, למתן מזון? פה אין שום שמא. הכל ברור. ברור שעלול להתרחש זעזוע משקי שכמותו לא היה במדינת ישראל, והגירעון עלול להיות חמור עד כדי כך, שתהא נשקפת סכנה לקיום המשק הלאומי.

וגם בזאת אין שום שמא אלא ברי: המקור היחידי, ממנו אנחנו יכולים לשאוב את האמצעים, הלא הן השקעות הון פרטיות, בעיקר יהודיות....

האם הממשלה הזאת שהוצגה לפנינו תהא מסוגלת, לאחר בוא נקודת המפנה, לפתור על-ידי אמצעי זה את בעיית הקיום הלאומי? אנו זכאים להציג את השאלה הזאת, אבל, לדעתנו, אין טעם להציגה. העם החליט; זו הממשלה שהוקמה על-פי החלטתו. אבל התשובה הזאת אינה נותנת עדיין שום פתרון. משום כך, נמלא את תפקידנו הלאומי, אם בעוד מועד, עם התחלת העבודה התקינה של הכנסת, עם כינון הממשלה כחוק, נתריע על הסכנה הממשמשת ובאה, וכדי שלא נתעורר בעוד שנתיים או בעוד שלוש שנים בעיצומו של משבר, שאולי לא יהיה לו עוד פתרון; כדי שהעם כולו והעומדים בראשו ידעו בעוד מועד להתכונן, אולי לוותר על הדוקטרינות שלהם, אולי לוותר על ההצהרות שלהם, אולי לוותר על אמונותיהם, הנחשבות בחלקי עולם רבים לתפלות, ולשנות מיסודו את כל המשטר הכלכלי שהם הקימו אותו, למען יוכל לבוא אותו אמצעי הנראה, לכל הדעות, היחידי, ואשר על ידו אפשר להציל את המשק הלאומי מסכנת התמוטטות.

בעוברי לבעיות פנים, אדוני היושב ראש, הריני רוצה להביע תקווה כי בכנסת הרביעית נספיק לחוקק את חוקי היסוד, ובעיקר ומעל לכל, את אותו חוק יסוד ששמו זכויות האדם והאזרח.

אנחנו איננו מקבלים את הדעה הרשמית-למחצה, ששמענו בימי כהונתה של הכנסת השלישית, לפיה מדינה נותנת זכויות ומדינה זכאית ליטול זכויות. אנחנו מאמינים שישנן זכויות לאדם הקודמות לצורת החיים האנושית ששמה מדינה.

זוהי בעצם המסורת העברית מימי קדם; וזו האמונה של כל שוחרי החופש בעולם. ייתכן שההגדרה הפשוטה, המודרנית והקולעת ביותר של אותן זכויות, הקודמות להקמת המדינה, היא זו של ג'פרסון: חיים, חירות ובקשת אושר. אם יתקבל החוק הזה בכנסת, ואם תידחה ההצעה שקראנוה בכנסת השלישית ושמשמעותה האמיתית אינה מתן זכויות אלא הגבלתן; אם יתקבל החוק הזה, ידע כל איש - בישראל שיש לו זכויות לחיים, לחופש, לעבודה ולבקשת אושר, אשר לא ניתנו בחסד אלא הן שלו, תמיד שלו, ללא קשר עם השקפה או השתייכות מפלגתית, עם דעה זו או אחרת על ממשלה זו או אחרת. או בוודאי לא יהיו עוד אחרי בחירות בישראל אותם חזיונות שאין חמורים מהם ושמים פיטורי נקם פוליטיים.

ובעומדי על שיווי זכויות, יורשה לי לגעת בבעיה הקשורה באזרחי ישראל-הלא-יהודים, כוונתי

לערבים, דרוזים, נוצרים, מוסלמים.

ב- 5 באוגוסט שנה זו הגישו סיעות שונות הצעות לביטול הממשל הצבאי. הצעה שהוגשה על-ידי שתי סיעות, הסיעה הדתית-לאומית וסיעת הציונים הכלליים, הועברה לוועדה בתמיכת כל חברי הבית זולת סיעה אחת שלו. מפא"י, הסיעה הדתית-לאומית, הציונים הכלליים, מפ"ם, אחדות העבודה, אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל, הפרוגרסיביים, מק"י - כל הסיעות זולת אחת - הצביעו בעד ההצעה להעביר לוועדה את ההצעה המשותפת לציונים הכלליים ולסיעה הדתית-לאומית לביטול הממשל הצבאי.

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

הפרוגרסיביים לא הצביעו בעד.

מנחם בגין (תנועת החירות):

אם טעיתי בזה - אבקש סליחתך. נמנעתם?

יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית):

מפני שזה היה פיקטיבי. לא האמנו בזה.

מנחם בגין (תנועת החירות):

- אנחנו נמנענו מההצבעה ההיא, ומסרנו את ההודעה שאת עיקרה אביא לתשומת-לבכם:
- (1) "הממשל הצבאי נוגד את עקרונות שיווי הזכויות של כל האזרחים, עקרון שיש להגשימו הלכה - למעשה במדינת ישראל;
 - (2) תקנות הממשל הצבאי מנוצלות תכופות לרעה על-ידי מפא"י להפעלת לחץ פוליטי וכלכלי על אזרחים ערביים לטובת צרכיה המפלגתיים;
 - (3) תוך ידיעת שתי עובדות אלה, אין להתעלם מבעיה ביטחונית מיוחדת באזורים לאורך קווי שביתת-נשק, של מדינה מוקפת אויבים המקיימים נגדה מצב מלחמה.
 - (4) עלינו להביע מחאה על כך - שמפלגות קואליציוניות למיניהן ולתקופותיהן, החל ממפא"י, הנושאות באחריות, לא פורמלית בלבד אלא מוסרית, מדינית ומעשית, לקיומו של הממשל הצבאי במשך שנים רבות - נזעקו לדרוש את ביטולו, או לשנותו באופן יסודי כמאה יום לפני הבחירות, בעוד הכל יודעים כי הכנסת, בשבוע האחרון לשיבותיה, לא תוכל, אף מבחינת הזמן, לקיים דיון בהצעותיהן ולהחליט עליהן. בעיה זו דורשת שיקול ממלכתי אמיתי ואחראי. ולשיקול זה ולפתרון הבעיה תהיה חייבת להתפנות הממשלה, שתקום באמונה של הכנסת הרביעית, מיד לאחר הקמתה.
 - (5) בין השאר הוצע לכנסת לקבל חוק המעביר את הממשל הצבאי, החל מחדש שבט תש"ך,

פברואר 1960. מובן מאליו שגם חוק זה אין שום סיכוי שיתקבל בכנסת, ערב צאתה לפגרתה האחרונה".

וכך היה. הסיעות כולן, זולת אחת, החליטו להעביר את הצעת החוק לביטול הממשל הצבאי לוועדה. הוועדה אפילו לא התחילה לדון בה. הכנסת השלישית חדלה. קמה כנסת רביעית אנו התבוננו בתקופת הבחירות בהתנהגות הממשל הצבאי כלפי אזרחי ישראל, ערבים ודרוזים. בוודאי, לו רצינו אנו להודיע לפני הבחירות, שאנו מחייבים את ביטול הממשל הצבאי - יש להניח שהיינו זוכים בתמיכה נוספת של אזרחים ערבים ודרוזים. התמיכה שהם נתנו לנו הפעם גדולה באופן יחסי. מספר הקולות בשביל תנועת החירות מציבור זה עולה על אלפיים וחמש מאות. הגידול באופן יחסי הוא ניכר, כי לפני ארבע שנים לא קיבלנו מהם אלא שש מאות קול. אבל דווקא מספרים אלה מוכיחים, כי לו היינו אומרים לפני הבחירות, שאנו מחייבים את ביטול הממשל הצבאי, היינו זוכים בתמיכה גדולה יותר מציבור אזרחים זה. לא אמרנו כך. מסרנו את ההודעה הזאת; והיא התאמתה.

אולם, כפי שאמרתי, התבוננו בהתנהגותו של הממשל הצבאי בתקופת הבחירות וראינו, שהפעם הופעל על-ידו לחץ שלא היה כמוהו בשום מערכת בחירות קודמות. לא זו בלבד שנערכו אצל אזרחים מסוימים ביקורי לילה להפחדה; לא זו בלבד שהופעל לחץ על מועמדים מסוימים שיבטלו את הצגת מועמדותם, אלא בגבור הלחץ, כאשר יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית, שופט בית-המשפט העליון, העביר הודעה מטעם הוועדה אל ציבור אזרחים זה בשפתו, לבל יחשוש, לבל יפחד, לבל ייכנע ללחץ - ההודעה, במקומות רבים, אפילו לא נמסרה, לא הודפסה, לא פורסמה על-ידי עושי דברו של הממשל הצבאי.

אני סבור, חברי הכנסת לסיעותיה, שזו אחת התופעות החמורות ביותר, משני טעמים. האחד: גם אם עובד מדינה, אזרח, מתערב בריב בין מפלגתי דמוקרטי, זו תופעה חמורה; הוא עובד מדינה, הוא מקבל שכרו על חשבון כל משלמי המסים. אין לו להתערב לטובת מפלגה זו או אחרת. אבל אם איש לובש מדי צבא מתערב לטובת מפלגה מסוימת - זו חומרה מיוחדת במינה. ואינני צריך להבהיר במיוחד למה זה חמור כל-כך. כי הרי איש זה מייצג את הכוח, ואם הוא מפעיל לחץ - כביכול בשם הכוח - הרי בוודאי שיש בכך מעין אזהרה לעתיד. שנית - אינני צריך למסור שום הצהרות עד כמה צבא ישראל יקר לכולנו, ללא הבדל סיעה. ואנו איננו רוצים שאזרח, הלובש מדי צבא, יתערב בעניינים פוליטיים-מפלגתיים, ודווקא בקרב אותו ציבור אזרחים שיש עדיין לחנך אותו לנאמנות ולכבוד: לנאמנות למדינה, ולכבוד לחוקיה. זו הייתה התופעה בתקופת הבחירות האחרונה.

לאור עובדה זו, לאור עמדתנו העקרונית ביחס לשיווי זכויות לכל האזרחים, אנו מתכבדים להודיע לכנסת כי נציע לבטל את הממשל הצבאי. בהזדמנות הקרובה הנאותה נגיש בעניין זה הצעת חוק. אנו לא נגלה שום מידה של פזיזות בשאלה שהיא עדיין רצינית מבחינת בטחון האומה.

נציע, כי חוק זה לא ייכנס לתוקפו אלא שישה חדשים לאחר קבלתו בכנסת. תוך כדי ששת החדשים האלה, ובזמן הדיון בוועדה, נציע אמצעי בטחון הדרושים לפי הכרתנו - ויהיו דרושים כנראה זמן לא מועט. לאורך, קווי שביתת-הנשק. ויש יסוד לתקווה - אני רוצה להביע אותה - כי מתוך הנחות אלה, במקום הממשל הצבאי, יבואו סידורי בטחון דרושים, מספיקים.

אנו רוצים להביע את התקווה, כי בבוא היום בו נגיש את הצעת החוק, יצביעו בעד העברתה לוועדת: מפא"י, הסיעה הדתית-לאומית, הציונים הכלליים, מפ"ם, אחדות העבודה, אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל, מק"י - כל הסיעות שהצביעו, אך לפני חדשים מספר, בעד העברת הצעת חוק כזו לוועדה המתאימה.

אדוני היושב-ראש, אנו נהיה באופוזיציה לממשלה שהוצגה לפנינו. אני יודע, על-פי שמיעה וקריאה, שעדיין מהלכות דעות על אופוזיציה, בקרב חוגים מסוימים, שאין להן כל קשר עם מדינה, עם ממלכתיות, עם דמוקרטיה. כל הדעות האלו מקורן בתקופה הטרומ-ממלכתית, לאמיתו של דבר הן אנטי-ממלכתיות. אנו משוכנעים - כפי שענינו רואות ברחבי תבל - שבלי אופוזיציה אין דמוקרטיה; בלעדיה - עצם חירות האדם נתונה בסכנה. ותפקידה הממלכתי של האופוזיציה, כפי שראינו גם בשנים האחרונות, הוא כפול. הראשון - גלוי, האופוזיציה, לא רק זכותה, גם חובתה, לעמוד על המשמר; להתייצב נגד כל עוול; להילחם למען כל עניין צודק; להוקיע כל שגיא; להתריע על כל סכנה. אבל יש גם תפקיד שני לה, הוא סמוי מן העין. והוא, כמקובל לומר, בונה בתכלית. אתן דוגמה אחת מני רבות, שאולי תוכיח את התיזה הזאת.

מאז העלנו עמנו לפני ארבע שנים לדרגת המפלגה השניה בבית-הנבחרים העברי טוענים יריבנו, שהם יעשו את הכל כדי -לדבריהם - לסתום את מקורות היניקה שלנו. הם טוענים שעיקר כוחנו בא לנו משכונות העוני, מאנשים חסרי אמצעים, סובלים, נדכאים.

האמת היא שכוחנו בא לנו מכל שכבות העם, כפי שהוכח מאז הלכנו לבחירות. בעצם, הייתי מציע ליריבנו הנכבדים לעזוב לחלוטין תיאוריה מרכסיסטית מסוימת, אשר כל הסוציאליסטים בעולם כבר פונים לה עורף, לאמור - שמפלגה מדינית אינה מייצגת אלא שכבה חברתית מסוימת. אין אמת בכך; אולי מעולם לא הייתה אמת בכך. כיום עובדה היא, שהשמרנים באנגליה מקבלים את קולותיהם גם מפועלים, והלייבור באנגליה מנסה לקבל - ואף מקבל - את קולותיו של המעמד הבינוני.

מאז באנו אל דגלו של מורה הדור זאב ז'בוטינסקי, האמנו שיש מפלגה לאומית, זאת אומרת מפלגה המנסה למצות את המשותף בין שכבות האומה, והיא מייצגת לא שכבה אחת ולא מעמד אחד אלא עושה את הכל בנאמנות, במאמץ אינטלקטואלי ובלב חפץ כדי להיטיב עם כל בני האומה, ללא הבדל שכבה.

אבל אם מישהו ישאלנו, האם לא באה לנו תמיכה מחסרי אמצעים ומאזרחים סובלים ונדכאים, נשיב - ובגאווה: באה גם באה. העובדה שאנשים אלה נותנים בנו אמונם מוכיחה שאנו נושאים את דגל הצדק.

ואומרים יריבינו, שהם ינסו לסתום את "מקורות הניקה" של כוחנו, לאמור, לתת לאנשים אלה, הסובלים, שהעניקו עד עכשיו אמון לנו, שיכון, עבודה, להעלות את רמת חייהם, להיטיב עמם. נאה מאד.

זהו תפקיד המחדיר בנו גאווה: בהיותנו באופוזיציה, אנחנו, בצורה שאינה נראית לעין - אבל מעשית מאד, ממשית מאד - מיטיבים עם הציבור הסובל, חסר האמצעים. ואם יריבינו, על-ידי שייטיבו עם הציבור הזה, יעלו את רמת חייו, יעשו עמו צדק - ישכנעו אותו שיצביע בעדם, נקבל את השכנוע באהבה, אבל נדע: בגללנו, בגלל עלייתנו, כדי לנסות למנוע עליה נוספת, נעשה הדבר. זה התפקיד השני, סמוי מן העין, קונסטרוקטיבי מאד, חשוב מאד, חיובי מאד, חיוני מאד.

אנחנו נמלא את שני התפקידים האלה, ללא כל מרירות על שעמנו זאת הפעם לא נתן לנו את הסמכות ביקשונה, אלא באהבה, במסירות, בנאמנות, באמונה, מתוך הכרת אחריותנו.